

ΑΝ Αναγνωρίζω

Αντιδρώ

Αντιμετωπίζω

ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ/ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη διοργανώνει διετές πιλοτικό πρόγραμμα με σκοπό την ευαισθητοποίηση, επιμόρφωση και ενημέρωση για το ιδιαίτερος σημαντικό ζήτημα της παιδικής κακοποίησης, με τίτλο **ΑΝ Αναγνωρίζω – Αντιδρώ – Αντιμετωπίζω**. Με σύγχρονο περιεχόμενο, οι δράσεις μας ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της καθημερινότητας και στις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, οι οποίες αλλάζουν ραγδαία.

Τη δεδομένη στιγμή, με το θέμα της παιδικής κακοποίησης να παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις (1.123 αναφορές για παιδική κακοποίηση το 2020. Πηγή: Το χαμόγελο του παιδιού, επιδημιολογικά δεδομένα από περίπου τις μισές χώρες στον κόσμο δείχνουν ότι πάνω από 1 δισεκατομμύριο παιδιά ηλικίας 2 έως 17 ετών έχουν υποστεί σωματική, σεξουαλική ή συναισθηματική βία ή παραμέληση κατά το παρελθόν έτος της έρευνας (Hillis, Mercy, Amobi, Kress, 2016), επιδιώκουμε να συνδράμουμε στην προσπάθεια ενημέρωσης και επιμόρφωσης κοινού, μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων, μέσα από δράσεις και προγράμματα που θα

απευθύνονται στην εκπαιδευτική κοινότητα και σε όλους τους εμπλεκόμενους με τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Το πρόγραμμα απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων της γενικής και ειδικής αγωγής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τους Διευθυντές και τους σχολικούς ψυχολόγους.

Στόχος του προγράμματος είναι η καλλιέργεια των δεξιοτήτων της σχολικής κοινότητας, μέσα από γνώσεις και στρατηγικές, προκειμένου μαθητές και εκπαιδευτικοί να αναγνωρίζουν, να αντιδρούν και να αντιμετωπίζουν φαινόμενα κακοποίησης. Παράλληλα, προωθείται η αλλαγή, εν γένει, των κοινωνικών αντιλήψεων που προκαλούν τα φαινόμενα αυτά, η ενδυνάμωση των μαθητών, ώστε να αναπτύξουν υγιείς σχέσεις που στηρίζονται στην αλληλοεκτίμηση και τον αλληλοσεβασμό και η διευκόλυνση, εν τέλει, των παιδιών που έχουν υποστεί κάποια μορφή κακοποίησης να μιλούν ανοιχτά για όσα έχουν βιώσει.

*Το πρόγραμμα είναι εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων με αρ. αδείας Φ.2.1/ΜΓ/66603/111050/Δ7

**όλα τα περιστατικά που τυχόν αναφερθούν κατά τη διάρκεια του προγράμματος, συζητώνται ανώνυμα και τηρείται το απόρρητο αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα των μαθητών*

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα για τη σχολική περίοδο 2021-2022 εφαρμόζεται **πilotικά σε 10 σχολεία** Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσια) στην Αττική και την Κρήτη και, συγκεκριμένα στη **B τάξη**.

ΦΑΣΗ 1- ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Επιλογή και ενημέρωση σχολείων για πιλοτική συμμετοχή στο πρόγραμμα.

ΦΑΣΗ 2- ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Επιμόρφωση Διευθυντών, Εκπαιδευτικών και Σχολικών Ψυχολόγων (Διαδικτυακά)

Βασική εκπαίδευση :15 ώρες εκτός σχολικού ωραρίου

Η επιμόρφωση (15 ωρών) θα καλύψει τα εξής θέματα:

1^η Θεματική: Γενική επισκόπηση του φαινομένου της κακοποίησης ανηλίκων

Δευτέρα, 18 Οκτωβρίου, 17.00-20.00

Εισηγητής: Γιώργος Νικολαΐδης, Ψυχίατρος, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.

- Θεωρητική ανασκόπηση
- Μοντέλα ερμηνείας της βίας
- Κοινωνικά και δημογραφικά στοιχεία, σύμφωνα με τα ερευνητικά και στατιστικά δεδομένα για το προφίλ θυτών-θυμάτων
- Ομάδες ανηλίκων υψηλού κινδύνου για συμπεριφορές θυματοποίησης

2^η Θεματική : Προσδιορισμός του φαινομένου της κακοποίησης

Δευτέρα, 25 Οκτωβρίου, 17.00-20.00

Εισηγητής: Γιώργος Νικολαΐδης, Ψυχίατρος, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.

- Ορισμοί και εννοιολογική αποσαφήνιση όρων
- Καταγραφή ειδών κακοποίησης και μορφών παραμέλησης ανηλίκων
- Μορφές βίας, εντός και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος
- Αιτιολογικοί παράγοντες και χαρακτηριστικά υψηλού κινδύνου

3^η Θεματική: Βασικές ενδείξεις της κακοποίησης στα παιδιά

Δευτέρα, 1 Νοεμβρίου, 17.00-20.00

Εισηγήτρια: Αναστασία Κουμούλα, Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, Συντονίστρια Δ/ντρια Τμήματος Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Σισμανόγλειο Γ.Ν.Α.

- Ο ρόλος του σχολείου και του εκπαιδευτικού προσωπικού στην αναγνώριση των περιστατικών κακοποίησης
- Ενδείξεις της κακοποίησης
- Προφίλ δραστών
- Άμεσες συναισθηματικές και συμπεριφορικές επιπτώσεις της κακοποίησης των ανηλίκων
- Μακροχρόνιες συναισθηματικές/συμπεριφορικές/κοινωνικές επιπτώσεις
- Προστατευτικοί παράγοντες, ο ρόλος του σχολείου

4^η Θεματική : Η διαχείριση του περιστατικού

Δευτέρα, 8 Νοεμβρίου, 17.00-20.00

Εισηγητές: Εύα Κογιαννάκη, Νομικός, Προϊσταμένη στην Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας.

Γιώργος Μόσχος, Νομικός, Εμπειρογνώμονας δικαιωμάτων του παιδιού, Συνήγορος του Παιδιού (Ιούλιος 2003 - Ιανουάριος 2018).

- **Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** (άρθρα 2, 3, 6 και 12)
- **Νομικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία** : ορισμός, ποινική μεταχείριση, αστικές συνέπειες (απομάκρυνση του δράστη, συνέπειες κακής άσκησης της γονικής μέριμνας, έκπτωση από αυτή), υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών
- **Νομικό πλαίσιο σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και προστασία των ανήλικων θυμάτων** (υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας, δικαίωμα πληροφόρησης, διερμηνείας, νομικής συνδρομής, ατομικής αξιολόγησης, κατάθεσης σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους «Σπίτι του Παιδιού» κ.λπ.)
- Σε ποιους μπορούν να μιλήσουν τα παιδιά-θύματα βίας ή παραμέλησης; Πώς ακούμε τα παιδιά στο σχολείο;
- Η επικοινωνία των εκπαιδευτικών με την οικογένεια και η σύνδεση του σχολείου με αυτή
- Η διαχείριση του περιστατικού μέσα στο σχολικό περιβάλλον με την υπόλοιπη μαθητική κοινότητα
- Δράσεις για σταθερή παρέμβαση εντός του σχολικού περιβάλλοντος για μελλοντική πρόληψη
- Η επανένταξη του μαθητή στο σχολείο

- Δράσεις πρόληψης-συζητήσεις και εργαστήρια στην τάξη-καμπάνιες ενημέρωσης της σχολικής κοινότητας

5^η Θεματική: Κοινωνικές αναπαραστάσεις της βίας

Δευτέρα, 15 Νοεμβρίου, 17.00-20.00

Εισηγήτρια: Κωνσταντίνα Σκλάβου, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

- Η έννοια του κοινωνικού φύλου και ο προσδιορισμός της μέσα από το κοινωνικό πλαίσιο- η δομική βία
- Στερεότυπα και αντιλήψεις και ο ρόλος τους στη διαμόρφωση στάσεων και προτύπων στο θέμα της βίας
- Ο ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση των στάσεων για τη βία
- Επικοινωνία και βία μέσα στην οικογένεια
- Η διαγενεακή μεταφορά της βίας

ΦΑΣΗ 3- ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Εξειδικευμένη Επιμόρφωση: 12 ώρες (βιωματικό σεμινάριο) εκτός σχολικού ωραρίου (βιωματική εκπαίδευση, εργασία σε μικρές ομάδες, 3 ΩΡΕΣ/ΟΜΑΔΑ)

Εισηγητές/ες: **Γιούλη Μπαλίκου**, Ψυχολόγος, Δρ. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Σισμανόγλειο ΓΝΑ.

Ιορδάνης Νεσλεχανίδης, Εργοθεραπευτής, med Special educator, Παιδών Πεντέλης (Κοινοτικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου 2ου τομέα).

Α' ΜΕΡΟΣ (ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ)

Το βιωματικό εργαστήριο που ακολουθεί το επιμορφωτικό πρόγραμμα των εκπαιδευτικών και ψυχολόγων, συνιστά μια διαδικασία οικειοποίησης των θεματικών που αναπτύχθηκαν στην επιμόρφωση και αποσκοπεί στην ενίσχυση των συμμετεχόντων και στην ενδυνάμωσή τους με την παροχή εργαλείων που θα τους βοηθήσουν να αναγνωρίζουν, να αντιμετωπίζουν αλλά κυρίως να προλαμβάνουν περιστατικά κακοποίησης.

Μεθοδολογία: Το βιωματικό εργαστήριο στηρίζεται σε συμμετοχικές και ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες που ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων. Παράλληλα, αναπτύσσονται μεθοδολογικές τεχνικές όπως καταιγισμός ιδεών, υποθετικά αλλά και πραγματικά σενάρια και αναστοχασμός, βιωματικά παιχνίδια κ.α.).

Εξέλιξη Προγράμματος:

*Συστάσεις

*Συζήτηση κανόνων βιωματικού προγράμματος (εχεμύθεια, σεβασμός, ελευθερία έκφρασης)

* Βιωματικές δραστηριότητες εξοικείωσης με τον άλλον

*Προκλήσεις συμμετεχόντων (περιστατικά που αφορούν άμεσα ή έμμεσα κακοποίηση παιδιού)

*Οι μέχρι τώρα ανταποκρίσεις των συμμετεχόντων σε περιστατικά κακοποίησης

*Προτάσεις για αλλαγή των ανταποκρίσεων

*Αναλύσεις περιστατικών (Παρουσίαση ιστορικού, προφίλ συμμετεχόντων, παρουσίαση video, άρθρα εφημερίδας κ.α.)

*Διαχείριση ειδικών ομάδων υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση εντός και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος (αλλοδαποί, ΛΟΑΤΚΙ, παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας κτλ). Παρουσίαση καλών πρακτικών από άλλες χώρες και προγράμματα παρέμβασης

Β' ΜΕΡΟΣ (ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΩΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΒΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ)

***Διαχείριση Θυμού και Επίλυση Συγκρούσεων**

Ο διαμεσολαβητικός ρόλος του εκπαιδευτικού με στόχο την αυτορρύθμιση των μαθητών, Τεχνικές διαχείρισης θυμού όπως τεχνική της Εναλλακτικής Αντίδρασης κ.α.

***Καλλιέργεια συμπεριληπτικής κουλτούρας**

- ✓ ενίσχυση της συνεργατικότητας (κυρίως σε ομάδες ανομοιογενείς με διαφορετικότητα πχ συνεργασία Έλληνα μαθητή και αλλοδαπού μαθητή, μαθητή ΑΜΕΑ, μαθητή ΛΟΑΤΚΙ κλπ) και χρήση κοινωνιογράμματος
Χρήση τεχνικής «Think-Pair-share»
- ✓ storytelling χρήση ιστοριών με ήρωες «διαφορετικούς»

* **Δραστηριότητες διευκόλυνσης της έκφρασης**

(Κατασκευή αφίσας)

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια (ανάλογα τις συμμετοχές) (τυχαία, μπαίνοντας στην είσοδο παίρνουν αριθμούς που πρέπει να τους ταιριάξουν χωρίς να μιλάνε). Γίνεται συζήτηση σε δυαδικό επίπεδο και αποφασίζεται με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να αποτυπώσουν τις σκέψεις τους σε μια αφίσα με θέμα: «Ευαισθητοποίηση για την κακοποίηση παιδιών».

Δίνεται χρόνος για παρουσίαση και συζήτηση

*Βιωματικές Ασκήσεις με παραδοτέα (η τέχνη ως μέσο ευαισθητοποίησης)

(Τα παιδιά υπό την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών θα δημιουργήσουν το υλικό το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την προώθηση του προγράμματος. Τα παιδιά θα γίνουν οι κοινωνοί της

ευαισθητοποίησης και πρόληψης. Για τη δημιουργία του υλικού δύναται να δοθούν και κίνητρα – επιβράβευση)

- Συμπλήρωση ερωτηματολογίου με στόχο την ανατροφοδότηση των εκπαιδευομένων και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος αναφορικά με την αλλαγή των στάσεων. (Σύγκριση αποτελεσμάτων χορήγησης ερωτηματολογίου πριν και μετά την εκπαίδευση)

***Σύνοψη βασικών σημείων συνάντησης-κλείσιμο**

Στόχος: Η ενδυνάμωση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και ψυχολόγων στο σχολικό περιβάλλον ώστε να νιώσουν αρκετά ασφαλείς να προλάβουν, να παρέμβουν και να αντιμετωπίσουν περιστατικά κακοποίησης, ενώ παράλληλα να γίνουν οι κοινωνοί της πρόληψης, ενισχύοντας το ρόλο τους ως κοινωνικοί παιδαγωγοί.

ΦΑΣΗ 4- Εκπαιδευτικές βιωματικές δράσεις στους μαθητές - Από τον Ιανουάριο 2021

(προτείνουμε κάθε σχολείο να παρακολουθήσει όλα τα προγράμματα)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΒΙΩΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ διάρκειας 2 ωρών στα σχολεία που συμμετέχουν στο πρόγραμμα

- 1) **Είναι δικαίωμά μου να μιλήσω και να ακουστώ.** - ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.

Εισηγητής: Γιώργος Μόσχος, Νομικός, Εμπειρογνώμονας δικαιωμάτων του παιδιού, Συνήγορος του Παιδιού (Ιούλιος 2003 - Ιανουάριος 2018)

Το εργαστήρι επιχειρεί να ανοίξει διακριτικά τον διάλογο ανάμεσα σε παιδιά γυμνασίου, να τα ενημερώσει και να τα ενδυναμώσει σχετικά με τη διαχείριση καταστάσεων βίας στην οικογένεια και σε άλλους ιδιωτικούς χώρους. Με προσεκτικό τρόπο, ώστε τα παιδιά να μην εκθέτουν δημόσια προσωπικά τους δεδομένα και βιώματα και μην επιβαρυνθούν συναισθηματικά, και αξιοποιώντας τη διήγηση μιας υποθετικής ιστορίας με εναλλακτικά σενάρια εξέλιξης, προτείνεται στα παιδιά να συζητήσουν σε πολύ μικρές ομάδες αρχικά και σε ζεύγη ομάδων στη συνέχεια, για το εύρος και τις συνέπειες των επιλογών των παιδιών που πρωταγωνιστούν στην ιστορία αυτή. Ακολουθεί συζήτηση σε ολομέλεια και ανάδειξη της αξίας που έχει, ένα παιδί που βιώνει αντίστοιχες δύσκολες καταστάσεις να μιλάει έγκαιρα σε πρόσωπα που μπορούν να το βοηθήσουν, για όσα υφίσταται, όσα φοβάται και όσα χρειάζεται, και να μην αποδέχεται τη θυματοποίησή του. Δίνεται έμφαση στο δικαίωμα προστασίας από τη βία, της ελεύθερης έκφρασης των συναισθημάτων και της υποστήριξης για την αντιμετώπιση δυσκολιών και στην πρόληψη του εγκλωβισμού σε ανεπιθύμητες καταστάσεις, ενώ παρέχεται ενημέρωση και για τους υπάρχοντες φορείς παιδικής προστασίας. Το εργαστήρι ξεκινά και ολοκληρώνεται με παιχνίδια που βοηθούν στη δημιουργία ευχάριστου κλίματος, και δίνεται οδηγία στα παιδιά ότι κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, ιδίως στην ολομέλεια, δεν αναφέρονται απ' ευθείας σε προσωπικά τους βιώματα, και γενικότερα, αν θέλουν να μιλήσουν για παραδείγματα που γνωρίζουν, χρησιμοποιούν πάντοτε το τρίτο πρόσωπο, χωρίς να αναφέρονται σε ονόματα.

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιείται συμμετοχική και ομαδοσυνεργατική μεθοδολογία, αξιοποιούνται παιχνίδια ομάδας και διήγηση ιστορίας, ενισχύοντας την προσέγκυση και το ενδιαφέρον των παιδιών και αξιοποιούνται ευέλικτα και φιλικά στα παιδιά εργαλεία επικοινωνίας, που ευνοούν την ανακαλυπτική μάθηση (διάλογος, ερωταπαντήσεις, χρήση πίνακα με αναγραφή σημαντικών λέξεων, κ.α.)

Εξέλιξη του προγράμματος: Το εργαστήρι ξεκινά με σπάσιμο πάγου και εισαγωγικά παιχνίδια. Ακολουθεί συνοπτική αναφορά στα δικαιώματα των παιδιών να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας και να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη, τα συναισθήματα και την προσωπικότητά τους. Στα παιδιά παρουσιάζεται με τη μορφή διήγησης, μια φανταστική ιστορία στην οποία πρωταγωνιστούν παιδιά, που βιώνουν καταστάσεις που ενέχουν βία, χωρίς ωστόσο να περιγράφονται σκηνές έντονα και με τραυματικό τρόπο. Μετά το πέρας της διήγησης, τα παιδιά χωρίζονται σε 6 ομάδες (3-4 μελών η καθεμία) όπου συζητούν εναλλακτικά σενάρια για το τι πρέπει να κάνει το παιδί που πρωταγωνιστεί και σε ποιον είναι σκόπιμο να μιλήσει. Στις ομάδες δίνεται από μια καρτέλα με εναλλακτικές κινήσεις που θα μπορούσε να επιλέξει το παιδί. Οι ομάδες συζητούν για λίγα λεπτά χωριστά και ύστερα ενώνονται ανά δύο και ανταλλάσσουν τις απόψεις τους (έτσι εμπλουτίζεται η οπτική τους). Κατόπιν, ένας/μία εκπρόσωπος κάθε μεγάλης ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις σκέψεις που εκφράστηκαν σε αυτήν. Γίνεται συζήτηση και δύο παιδιά αναλαμβάνουν στον πίνακα να γράφουν "Τι φοβάται" και "τι χρειάζεται" το παιδί που πρωταγωνιστεί. Ακολουθεί συζήτηση και κατάληξη σε κάποια γενικά συμπεράσματα ύστερα από την εξέταση της ιστορίας, σχετικά με την αξία που έχει τα παιδιά να μπορούν να μιλήσουν σε κάποιο κατάλληλο πρόσωπο και να ενδυναμωθούν για τις βίαιες καταστάσεις που βιώνουν. Το εργαστήρι κλείνει με ένα παιχνίδι όσο γίνεται πιο ανάλαφρο και ευχάριστο.

Στόχος του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση των παιδιών για τα δικαιώματά τους σε σχέση με την προστασία από τη βία στην οικογένεια και σε άλλους ιδιωτικούς χώρους και η ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους, ιδίως για τις περιπτώσεις που βιώνουν συναφείς ανεπιθύμητες καταστάσεις. Επιδιώκεται τα παιδιά να κατανοήσουν την ωφέλεια αποφυγής της ανοχής και της αποσιώπησης τους και προσφυγής σε κατάλληλα πρόσωπα εμπιστοσύνης και υποστήριξης. Το πρόγραμμα επιχειρεί την προαγωγή μιας κουλτούρας αυτοσεβασμού και επικοινωνίας, σε συνδυασμό με τη μη ανοχή βίαιων συμπεριφορών από άλλα πρόσωπα στο οικείο περιβάλλον των παιδιών και τη μη ντροπή για αυτό που κάθε παιδί είναι και βιώνει. Διευκολύνει την επικοινωνία και αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των παιδιών ώστε να ενδυναμωθούν, να ενεργούν έγκαιρα προς το συμφέρον τους και να μην αποδέχονται τη θυματοποίησή τους.

2) **Συναι/νο! Συναινείς;** ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ – ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΤΙΣ ΦΙΛΙΚΕΣ & ΔΙΑΦΥΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

Εισηγήτριες: **Σοφία Κωνσταντοπούλου**, Υπ/νη Διαχείρισης & Επικοινωνίας, Genderhood
Λαμπρινή Γεωργίου, Εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Έμφυλης Ισότητας & Ενσωμάτωσης Genderhood

Η βιωματική εκπαιδευτική δράση "Συναι/νο! Συναινείς;" έχει ως στόχο την εκπαίδευση των παιδιών στη συναίνεση ως δεξιότητα ζωής. Η δράση έχει ως στόχο την παιδική προστασία και

την πρόληψη της έμφυλης βίας. Παιδιά εκπαιδευμένα στη συναίνεση, σταδιακά γίνονται ενδυναμωμένα ενήλικα άτομα που δρουν με σεβασμό στην ελευθερία και τη μοναδικότητα κάθε ατόμου. Η ομάδα των συμμετεχουσών και των συμμετεχόντων μέσα από παιχνίδια ρόλων εξασκείται σε τρόπους έκφρασης του "ναι" και του "όχι", στη συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες και στο σεβασμό στην έκφραση όλων των διαφορετικών φωνών και ιδεών. Προτεραιότητα της εκπαιδευτικής ομάδας του Genderhood είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου έκφρασης όπου τα παιδιά αλληλεπιδρούν ελεύθερα και μοιράζονται προσωπικά βιώματα.

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιείται η βιωματική και συνεργατική μάθηση, καθώς επίσης και μεθοδολογικές τεχνικές όπως ο καταγισμός ιδεών, τα παιχνίδια ρόλων και ο αναστοχασμός.

Εξέλιξη του προγράμματος: Προτεραιότητα των εκπαιδευτριών του Genderhood είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου έκφρασης όπου τα παιδιά αλληλεπιδρούν ελεύθερα και μοιράζονται προσωπικά βιώματα. Σε πρώτο στάδιο, οι συμμετέχουσες και οι συμμετέχοντες εξερευνούν την πολυδιάστατη έννοια της συναίνεσης μέσα από μια σειρά ασκήσεων συναινετικών χαιρετισμών. Εξοικειώνονται με αυτήν, την ορίζουν και τη συνδιαμορφώνουν με την κατεύθυνση των εκπαιδευτριών. Έπειτα, η αίθουσα μεταμορφώνεται σε χάρτη πόλης και τα παιδιά, ξεκινώντας από το σπίτι, προχωρούν στην καφετέρια, στο φιλικό σπίτι, στο πάρκο, στην πυλωτή. Η ομάδα μέσα από παιχνίδια ρόλων, εξασκείται σε τρόπους έκφρασης του "ναι" και του "όχι", στη συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες και στο σεβασμό στην έκφραση όλων των διαφορετικών φωνών και ιδεών. Κλείνοντας, μέσα από συζήτηση και ανοιχτό διάλογο, δίνεται ο χώρος στην ομάδα να αναστοχαστεί σε όσα έχτισε μέχρι εκείνη τη στιγμή. Μέσα από αυτή την εκπαιδευτική διαδικασία, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες κατοχυρώνουν τα στοιχεία εκείνα που θα λειτουργήσουν εμπλουτιστικά στις αλληλεπιδράσεις τους από εδώ και πέρα.

Στόχοι της δράσης είναι η ενδυνάμωση παιδιών & εφήβων που θα λειτουργούν πλέον ως πολλαπλασιαστές και πολλαπλασιάστριες των αξιών της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η καλλιέργεια κριτικής σκέψης, η ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, η καλλιέργεια της αποδοχής, του σεβασμού, της συναισθηματικής ενσυναίσθησης και της ισότητας απέναντι στο άλλο και το διαφορετικό. Επίσης, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντι στα στερεότυπα και

τις προκαταλήψεις που προκύπτουν από τους έμφυλους ρόλους, η ενδυνάμωση στα πλαίσια αναγνώρισης και αποδοχής του εαυτού και του/της άλλου/άλλης και η πρόληψη φαινομένων σχολικού εκφοβισμού και έμφυλης βίας.

3) **Αλλάζω σκέψη, αλλάζω στάση, αλλάζω συμπεριφορά** - ΣΤΑΣΕΙΣ, ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ & ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ – ΠΩΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ.

Εισηγήτρια: Γιούλη Μπαλίκου, Δρ. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Ξενώνας Όρμος, Σισμανόγλειο ΓΝΑ

Το πρόγραμμα «Αλλάζω σκέψη, αλλάζω στάση, αλλάζω συμπεριφορά» είναι διάρκειας δυο (2) διδακτικών ωρών με στόχο την ενδυνάμωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των μαθητών/-τριών σε θέματα κακοποίησης.

Μεθοδολογία: Βιωματική- Συμμετοχική. Η εκπαίδευση έχει βιωματικό χαρακτήρα, μέσα από παιχνίδια και συζητήσεις βασισμένα κυρίως στη τέχνη. Η τέχνη, ως μεθοδολογικό εργαλείο, συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης ενώ παράλληλα συνιστά σημαντικό βήμα αναθεώρησης στερεοτύπων και τροποποίησης δυσλειτουργικών πεποιθήσεων και αντιλήψεων. Θα αξιοποιούνται έργα τέχνης (πίνακες ζωγραφικής, λογοτεχνία, ποίηση, αφηγήματα....) στα οποία θα γίνεται συστηματική παρατήρηση και ανάλυση.

Εξέλιξη του προγράμματος: Οι μαθητές θα χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες (group-forming) για να ενισχυθεί η συνεργασία και η συζήτηση με τη χρήση της τεχνικής «Think-Pair-share». Οι μαθητές θα κληθούν να δημιουργήσουν υλικό (video μικρής διάρκειας, αφίσα, ιστορία κλπ) το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την προώθηση του προγράμματος και την πρόληψη της κακοποίησης. Τα παιδιά θα γίνουν οι κοινωνοί της ευαισθητοποίησης και πρόληψης. Για τη δημιουργία του υλικού δύναται να δοθούν και κίνητρα – επιβράβευση.

Στόχος της δράσης είναι η διερεύνηση των κυρίαρχων στάσεων, στερεοτυπικών αντιλήψεων και λανθασμένων πεποιθήσεων, όπως στερεοτυπικές αντιλήψεις για το φύλο και τους ρόλους που σχετίζονται με αυτό, αντιλήψεις που πυροδοτούν κι ενισχύουν τη «νομιμοποίηση» της κακοποίησης και δημιουργούν την ανάπτυξη συγκεκριμένων προτύπων συμπεριφοράς συμβάλλοντας στην αύξηση περιστατικών κακοποίησης και θυματοποίησης. Οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν αυτές τις αντιλήψεις και στάσεις ενώ παράλληλα θα αναπτύξουν γνώση και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να επαναπροσδιορίσουν την έννοια των υγιών σχέσεων που στηρίζονται στον αλληλοσεβασμό και την αλληλοεκτίμηση και να ενεργοποιηθούν ατομικά και συλλογικά στην πρόληψη της κακοποίησης.

- 4) **Ανακαλύπτοντας τις εσωτερικές μου δυνάμεις-** Ένα εργαστήριο για την διαχείριση του στρες και την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας.

Εισηγήτρια: Κατερίνα Σοφianoπούλου, Ψυχολόγος, MSc Διαχείρισης του Στρες, Πιστοποιημένη ψυχοθεραπεύτρια γνωσιακής προσέγγισης

Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, έρχονται αντιμέτωπα με νέες προκλήσεις και καλούνται να διαχειριστούν ποικίλους στρεσογόνους παράγοντες. Κάποιοι από αυτούς μπορεί να προέρχονται από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον (πχ διαζύγιο, βία στο σπίτι), από το σχολικό περιβάλλον (πχ δυσκολίες στη μάθηση ή στις σχέσεις με τους συνομήλικους) ή από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Ενόψει των παραπάνω προκλήσεων, τα παιδιά χρειάζονται να εξοπλιστούν με τρόπους και εργαλεία διαχείρισης που θα ενισχύσουν την ψυχική τους ανθεκτικότητα και θα τα βοηθήσουν να αναπτυχθούν σε αυτόνομους ενήλικες. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικό ρόλο παίζει η ανάπτυξη της δεξιότητας των παιδιών να συνάπτουν και να διατηρούν υποστηρικτικές σχέσεις.

Μεθοδολογία: Βιωματική, ομαδοσυνεργατική μέθοδος.

Εξέλιξη του προγράμματος: το εργαστήριο ξεκινά με μία σύντομη δραστηριότητα γνωριμίας κι έπειτα τα παιδιά καλούνται να χωριστούν σε μικρές ομάδες των 5 ατόμων, σε κάθε μία από τις οποίες ορίζεται ένας συντονιστής. Ύστερα από μία σύντομη εισαγωγή στις βασικές δεξιότητες επικοινωνίας, οι μαθητές καλούνται να συζητήσουν τις πηγές τους άγχους και πιο συγκεκριμένα στις σχέσεις τους με τους άλλους. Μόλις ολοκληρώσουν, ο συντονιστής της κάθε ομάδας αναφέρει στην ολομέλεια τι συζητήθηκε και οι απαντήσεις καταγράφονται από τον εισηγητή σε ένα μεγάλο χαρτί. Ύστερα, εντοπίζονται κάποια βασικά-κοινά θέματα που προβληματίζουν το σύνολο της ομάδας και γίνεται αναφορά στο στρες, πώς επηρεάζει τη σκέψη, το σώμα και τη συμπεριφορά μας και τη σχέση μας με τους άλλους. Στη συνέχεια η κάθε μία ομάδα αναλαμβάνει να επεξεργαστεί και από ένα θέμα προτείνοντας τρόπους διαχείρισης. Μόλις ολοκληρώσουν οι ομάδες, συζητώνται στην ολομέλεια σκέψεις, ιδέες, τρόποι αντιμετώπισης και τίγονται τα

βασικά αυτά θέματα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις συναισθηματικές ανάγκες, στη φροντίδα εαυτού, στα όρια και στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης στο πλαίσιο σύναψης υγιών διαπροσωπικών σχέσεων. Στο τέλος, το εργαστήριο κλείνει με μία βιωματική άσκηση όπου οι μαθητές καλούνται να χαλαρώσουν και να ενεργοποιήσουν τις εσωτερικές τους δυνάμεις.

Στόχος της δράσης είναι τα παιδιά να κατανοήσουν τον μηχανισμό του στρες, τις πηγές του, πώς επιδρά στη σχέση με τον άλλον, και πώς μπορούν να το διαχειριστούν καλύτερα ενεργοποιώντας τις εσωτερικές τους δυνάμεις.

- ✓ Μετά το πέρας κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος προτείνεται ανοιχτή συζήτηση με τους μαθητές.

- ✓ Μετά το πέρας όλων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε κάθε σχολείο, προτείνεται συντονιστική οργανωτική συνάντηση μιάμισης ώρας, για αναγνώριση των θεμάτων που αντιμετωπίζουν τα σχολεία και προτεραιοποίηση με ομάδα ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη. Η υποστήριξη στη σχολική κοινότητα συνεχίζεται σε συνεννόηση με τους εισηγητές και τους ψυχολόγους της ομάδας του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη.

ΦΑΣΗ 5- Συνάντηση με τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων. Ελεύθερη συζήτηση και συμπλήρωση ερωτηματολογίου.

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι του Προγράμματος:

Κουμούλα Αναστασία, Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, Συντονίστρια Δ/ντρια Τμήματος Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Σισμανόγλειο Γ.Ν.Α.

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική Παιδαγωγός BSc., MSc., Med., Υπεύθυνη του Τομέα Ψυχικής Υγείας και Αντιπρόεδρος του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ-ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (αλφαβητικά)

Αστέρη Θεοδώρα, Σύμβουλος Α', Δρ. Ειδικής Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Τμήμα Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Καινοτομίας.

Γεωργίου Λαμπρινή, Υπεύθυνη Έμφυλης Ισότητας & Ενσωμάτωσης, Genderhood.

Γουλή Βασιλική, Ψυχολόγος, Δραματοθεραπεύτρια.

Κογιαννάκη Εύα, Νομικός, Προϊσταμένη στην Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας.

Κουμούλα Αναστασία, Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, Συντονίστρια Διευ/ια Τμήματος Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Σισμανόγλειο Γ.Ν.Α.

Κωνσταντοπούλου Σοφία, Υπεύθυνη Διαχείρισης & Επικοινωνίας.

Λεπτιδίη Χριστίνα, Πιστοποιημένη Ψυχολόγος EuroPsy Basic, Msc Developmental Psychology, Εξ. Υπαρξιακή Συστημική Ψυχοθεραπεία/EMDR, Επιστημονική Υπεύθυνη του "Εστιάζω".

Μόσχος Γιώργος, Νομικός, Εμπειρογνώμονας δικαιωμάτων του παιδιού.

Μπαλίκου Γιούλη, Ψυχολόγος, Δρ. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ψυχιατρικής Παιδιών & Εφήβων, Ξενώνας Όρμος, Σισμανόγλειο ΓΝΑ.

Νεσλεχανίδης Ιορδάνης, Εργοθεραπευτής, med Special educator, Παιδων Πεντέλης (Κοινοτικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου 2 ου τομέα).

Νικολαΐδης Γιώργος, Ψυχίατρος, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.

Ντουλάκη Μαρία, Διευ/ια στη Διευ/ση Πρόληψης της Βίας, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Σκλάβου Κωνσταντίνα, Δρ. Κωνσταντίνα Σκλάβου, M.Ed., MSc, Κοινωνική Λειτουργός-Παιδαγωγός.

Σοφianoπούλου Κατερίνα, Ψυχολόγος, MSc Προαγωγής Υγείας, Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία.

Τσικνάκη Ελένη, Κοινωνική Λειτουργός.

Φραγκιουδάκη Μαρία, Κοινωνική Λειτουργός.

Χανιωτάκη Άννα, Ψυχολόγος, Επιστημονική Υπεύθυνη του "Παίξε Γέλασε".